

Reactie op de droom van Derksen

In het juninummer van dit magazine beschrijft Derksen als goed psychoanalyticus een droom. In deze droom – die meer wegheeft van een nachtmerrie – vraagt hij zich af waarom de gz-psycholoog geen moord en brand schreeuwt over maatschappelijke thema's en psychologische ontwikkelingen. De psychologie wordt aan één kant ingepakt door hersenwetenschappers en reductionisten en aan de andere kant leggen lijken verzekeringsmaatschappijen steeds meer vrij spel te krijgen. De gz-psycholoog staat erbij en kijkt er naar. Waar is de opstand? Waar is het debat? Ooit van een psychologenstaking gehoord? Derksen slaat de spijker op zijn kop.

De generatie gz-psychologen waartoe ik behoor oogt fundamenteel anders dan de jonge psychologen die in de jaren 70 de universiteiten wilden veranderen en naar Zuid-Amerika vlogen om koffiebonen te plukken in landen met militaire regimes. Revolutie leek gewoon. En je sprak de ander aan. Maar wie spreekt wie nu nog aan? Als ik nu met mijn vader een indringend gesprek heb vragen mijn collega's of dit geen beroepsdeformatie betreft. Hoe komt het toch dat mijn generatie psychologen zo tam is?

Ik vermoed twee redenen. Ten eerste hebben we het te goed. We hebben te veel geld, te veel tijd en teveel keuzevrijheid. Omdat we het zo goed hebben komen we niet toe aan echt debat. Alles loopt toch wel los. We hebben gewoon teveel comfort. En net als jullie heb ik ook die Nederlanders in ontwikkelingslanden meegemaakt, klagend dat de airco stuk is, terwijl de bevolking straatarm is. Kortom: welvaart maakt tam. De impuls iets te veranderen is weg. Mijn generatie denkt dat je een idealist bent als je een e-mail tegen de vossenjacht ondertekent.

Ten tweede is het niveau van de opleidingen tot gz-psycholoog bedroevend laag. Althans in mijn tijd (2005/2006). Helaas zie ik als werkbegeleider van een gz'er i.o. nog geen signalen van verbetering. De studenten leren handboeken screenen en proberen oprecht nieuwe methodieken uit maar met minimale geestelijke inzet is het diploma al binnen. Echte vragen worden niet gesteld en fundamentele onderwerpen vermeden. In mijn

2-jarige opleiding lieten de docenten ons slagen zonder dat we werkelijk op visie getest werden. De opleiding was methodisch keurig maar werden we geconfronteerd met seks? Nee. Werden we geconfronteerd met de dood? Nee. Eén lesje kregen we een steriele uitleg over exhibitionisme en een namiddag ging over chronische rouw, en dat was het. Ik herinner me niet één les die uitliep vanwege een vurig debat. Iedere week stopten we stipt om 16:30 onze mappen in de tas en reden weer naar huis. Weer een weekje dichter bij het diploma.

De enige uitzondering was een psychotherapeut in de forensische sector van Brazilië. Hij sprak gepassioneerd over thema's als vriendschap en liefde, over het aangaan van een 'gesprek' met je cliënten. Hoe kan het toch dat we niets leerden over deze basiskenmerken van een psychisch gezond bestaan? Ik schreef een brief over het gebrek aan seks en dood, maar kreeg van de opleiding de reactie dat andere thema's 'nu eenmaal' belangrijker waren. Tja.

Ik legde mijn studiegenoten en docenten een andere fundamentele vraag voor: 'Wat is geestelijke gezondheid?' Pathologie genoeg maar hoe ziet geestelijke gezondheid eruit? Niemand kon me een bevredigd antwoord geven. En wat veel erger was is dat niemand de ambitie tentoonspreidde om deze vraag tot zich door te laten dringen. Iedereen werkte in deze zogenaamde Geestelijke Gezondheidszorg maar niemand wist wat dat dan wel was. Docenten lieten ons visieloos achter en de teleurstelling over het gebrek aan ambitie bij mijn generatiegenoten bleef. De droom van Derksen raketde die teleurstelling weer op.

Mijn suggesties voor de nieuwe opleiders zijn dan ook de volgende: laat ons intern gaan, geef ons wat minder te eten, kort onze lunchpauzes in en durf ook na 16:30 in gesprek te blijven. Beoordeel ons niet op powerpoints maar op visie. Daag ons liever uit, stel vragen die ertoe doen, wees niet zo snel tevreden en leer ons alsjeblieft weer wat het is om in opstand te komen. We kunnen het gebruiken. ■

Coen Völker, gz-psycholoog en eerstelijnspsycholoog